

Naar huis met een katheter door de onderbuik

informatie voor patiënten

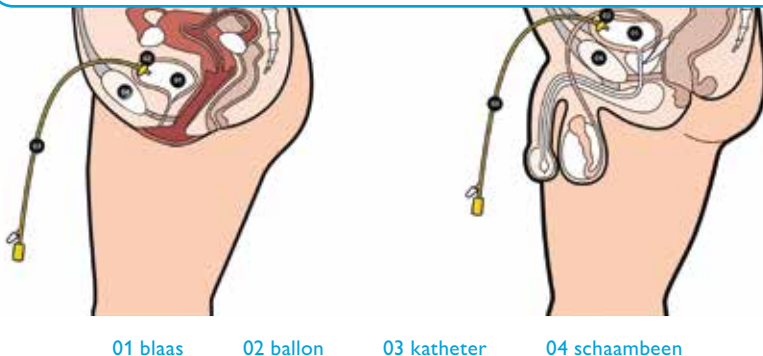
INLEIDING	3
KATHETER	4
GEBRUIK VAN URINEOPVANGZAK	5
Aandachtspunten	
Dagopvangzak of beenzak	
Nachtopvangzak	
GEBRUIK VAN KATHETERVENTIEL	11
DAGELIJKSE ZORG	13
TIPS DAGELIJKS LEVEN	15
MOGELIJKE COMPLICATIES	16
KOSTPRIJS	19
CONTACT BIJ PROBLEMEN	19

U kreeg een katheter doorheen de onderbuik en mag nu het ziekenhuis verlaten. In deze brochure geven wij u enkele adviezen over het gebruik en het verzorgen van de katheter thuis. Dit zijn algemene adviezen, mogelijk zijn niet alle thema's voor u van toepassing.

De brochure vervangt niet de persoonlijke uitleg van uw arts of verpleegkundige, maar geldt eerder als naslagwerk voor thuis. Hebt u nog vragen, aarzel dan niet ze te stellen aan de medewerkers van het ziekenhuis, uw huisarts of thuisverpleegkundige.

KATHETER

- De katheter is een buisje dat doorheen de buikwand in de blaas geplaatst wordt (fig. 1). De katheter is verbonden met een opvangzak of een katheterventiel. De plaatsing gebeurt altijd onder lokale verdoving door een uroloog. Als de katheter langere tijd ter plaatse moet blijven, wordt deze tussen de zes à acht weken verwisseld. De eerste wissel gebeurt in het ziekenhuis. De volgende wissels kunnen uitgevoerd worden door een opgeleide verpleegkundige in de thuiszorg of het woonzorgcentrum, of door een verpleegkundige in het ziekenhuis.
- Als uw behandelende arts het gebruik van een katheterventiel adviseert, laat u bij de eerste plaatsing van de verblijfskatheter de opvangzak aangekoppeld gedurende twee dagen. Zo kan de wonde in de blaas beter genezen. Na die twee dagen mag u de opvangzak afschakelen en gebruikmaken van het katheterventiel (zie verder: 'Gebruik van katheterventiel').
- Zorg altijd dat u voldoende drinkt (1,5 tot 2 l per dag)! De hoeveelheid drank tijdens uw maaltijden is hierbij inbegrepen.

Figuur 1. Katheter doorheen de buikwand in de blaas

GEBRUIK VAN URINEOPVANGZAK

Als de katheter verbonden is met een opvangzak, loopt de urine continu via de katheter naar de opvangzak en is uw blaas altijd leeg.

Er zijn dag- en nachturineopvangzakken (fig. 2).

Figuur 2. Dag- en nachtopvangzakken

AANDACHTSPUNTEN

Was altijd uw handen:

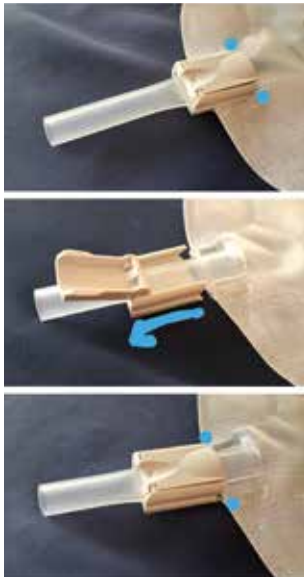
- Voor en na het wisselen en ledigen van de beenzak
- Voor en na het aan- of afkoppelen van de nachtzak op de beenzak

DAGOPVANGZAK OF BEENZAK

U kan de leiding van de urinezak inkorten door een stuk van de leiding af te knippen (keuze voor boven- of onderbeen). Hou er rekening mee dat de connector niet in het geribbelde gedeelte van de slang kan gestoken worden. Knip daarom het geribbelde gedeelte van de slang af (fig. 3). Gebruik hiervoor een propere schaar.

Figuur 3. Knip het geribbelde gedeelte van de slang af

Onderaan de beenzak zit een aftapklepje (fig. 4), waarlangs de urinezak kan leeggemaakt worden. Schuif bij het eerste gebruik het grijze kraantje van de opvangzak naar beneden, zodat de bovenkant ervan gelijk komt met de onderkant van de opvangzak. Dit voorkomt lekkage door scheurtjes onderaan de beenzak. Sluit daarna het kraantje.

Figuur 4. Verschuif het aftapklepje voor gebruik

De beenzak wordt aan uw been bevestigd met behulp van beenriempjes (fig. 5) en draagt u dus onder uw kleding. De beenzak kan zowel tegen uw onderbeen als bovenbeen gedragen worden (bijvoorbeeld als u een rok of short wil dragen).

Op iedere hoek van de beenzak zit een opening waar u de knoop van het beenriempje doorheen haalt. Bevestig de beenriempjes rond uw been (fig. 6) en druk de klittenband goed op elkaar. Als de beenriempjes te lang zijn, kan u het overtollige gedeelte afknippen. Voorzie hier wel enkele centimeters meer, omdat de beenriempjes kunnen krimpen in de was.

Figuur 5 en 6. Beenzak met beenriempjes

Figuur 7. Beenhoudersleeve

Hebt u last van opgezwollen benen of oedeem, dan kunnen de riempjes rond uw been gaan spannen en uw huid irriteren. In dat geval kan u een beenzakhouder of sleeve (fig. 7) rond uw been bevestigen. Dat is een elastische houder, die zowel aan uw onder- als bovenbeen kan gedragen worden.

De sleeve is dubbelwandig, rekbaar en bestaat in verschillende maten. Er is een opening voorzien voor het aftapklepje, om het ledigen van het opvangzakje te vergemakkelijken.

De katheter en leiding (fig. 8) plaatst u het best in de richting van uw heup, liefst aan de buitenzijde van het onderbeen. Via de lies kan de katheter namelijk sneller afknikken. Om de leiding te fixeren kan u een fixatiebandje gebruiken.

Figuur 8. Katheter en leiding gefixeerd met fixatiebandje

U kan de urinezak ledigen in het toilet (plaats hierbij één voet op de rand van het toilet – zie fig. 9) of u kan de urinezak eerst ledigen in een maatbeker of emmer. Om de urinezak te ledigen, doet u het klepje van de opvangzak naar beneden. Eventueel kan u het onderste beenriempje losmaken om het ledigen te vergemakkelijken.

Als de opvangzak leeg is, sluit u het aftapklepje weer door het klepje terug naar boven te plaatsen. Leeg de opvangzak regelmatig (= 3/4 vol).

Figuur 9. Urinezak ledigen

NACHTOPVANGZAK

De nachtzak heeft een grotere opvangcapaciteit (2 liter).

Met een bedhaak (fig. 10) kan u de nachtzak aan de zijkant van uw bed bevestigen. Belangrijk is dat de nachtzak altijd lager hangt dan de beenzak. Past de bedhaak niet aan uw bed, dan kan u de nachtzak in een emmer naast het bed leggen.

De koppeling van been- en nachtzak (fig. 11) maakt u door de aansluiting van de nachtzak te koppelen aan het aftapklepje van de beenzak. Vergeet daarna niet het klepje open te zetten.

De volgende ochtend sluit u het aftapklepje weer en maakt u de nachtzak los van het aftapklepje van de beenzak.

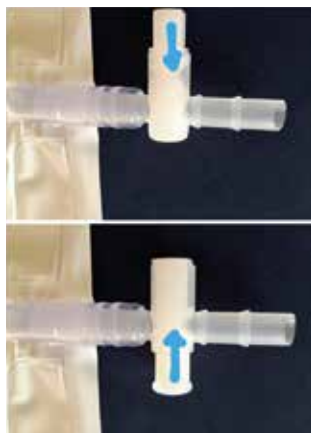
Figuur 10. Bedhaak

Figuur 11. Koppeling van been- en nachtzak

Spoel de nachtzak nadat u die geledigd hebt via het aftapklepje (fig. 12).

Laat wat water via de connector of via een trechter in de zak lopen (fig. 13). U kan er desnoods een geutje azijn bijgieten om geurhinder te vermijden. Schud goed en laat het water weer weglopen. Bewaar de nachtopvangzak op een droge plaats.

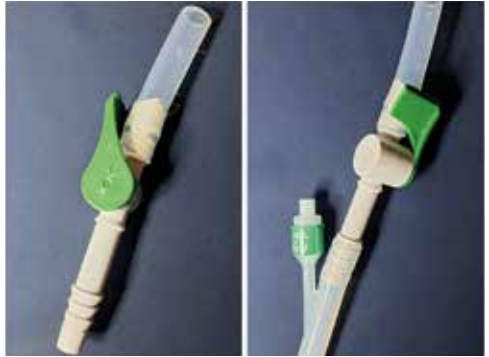
Figuur 12. Spoel de nachtzak via het aftapklepje

Figuur 13. Laat wat water via de connector of via een trechter in de zak lopen

GEBRUIK VAN KATHETERVENTIEL

- Dit systeem is NIET voor iedereen geschikt. Uw behandelende arts bepaalt of dit een optie is voor u.
- Een katheterventiel wordt direct aangesloten op uw katheter (fig. 14). Hierdoor is er geen opvangzak nodig en fungeert de blaas als opvangzak. Zo kan het vullen en ledigen van de blaas worden geoefend om de blaas-capaciteit in stand te houden of te verbeteren.

Figuur 14. Katheterventiel

- Het katheterventiel wordt geplaatst op het uiteinde van de katheter.
- Hoe werkt het?
 - Als u GEEN aandrang voelt om te plassen, is het belangrijk om het katheterventiel iedere drie à vier uur open te zetten om de blaas te ledigen, afhankelijk van hoeveel u drinkt.
 - Bij aandrang plast u eerst spontaan, daarna kan u het katheterventiel openen om de blaas volledig te ledigen.

- Loopt er tijdens de ontlasting urine naast het insteekgaatje door de verhoogde druk in uw buik, dan kan u het katheterventiel even openzetten. Vergeet het katheterventiel niet weer dicht te zetten na het verlaten van het toilet.
- Als u 's nachts een hoge urineproductie hebt, kan u in samenspraak met uw arts een nachtzak aan het katheterventiel schakelen.

Om na te gaan of de katheter met katheterventiel overbodig is en verwijderd kan worden, vragen we u een tweetal dagen en nachten uw plasvolumes en residu via de katheter te noteren. Tijdens deze nachten koppelt u GEEN nachtzak aan het katheterprofiel. Noteer alle volumes en breng de resultaten mee naar het ziekenhuis bij uw volgende afspraak.

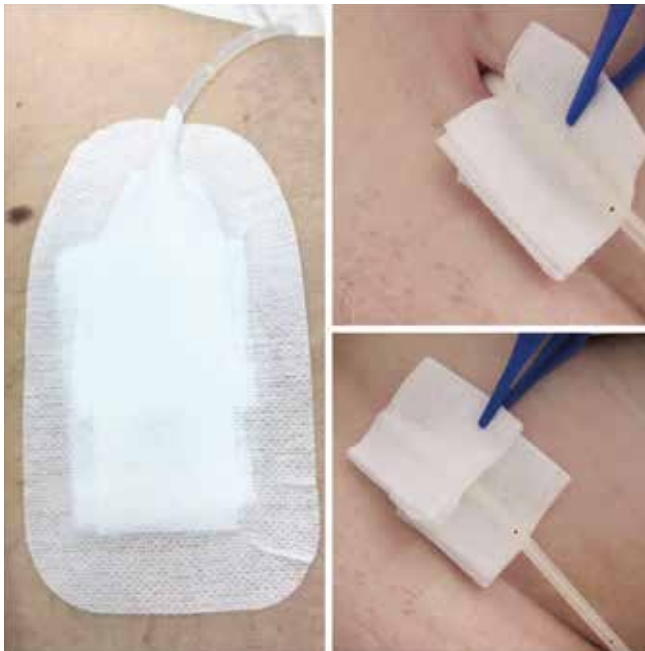
Voorbeeld

datum	uur	plassen	residu
25/1	17 uur	250 ml	50 ml

DAGELIJKSE ZORG

HYGIËNE

- Was uw handen, zowel voor als na het loskoppelen of vervangen van de opvangzak.
- Verzorging van het insteekpunt:
 - Inspecteer het verband dagelijks.
 - De thuisverpleegkundige legt om de twee dagen (drie keer per week) een droog, aseptisch verband aan.
- ✓ Verband aanleggen (fig. 15)

Figuur 15. Dek de insteekplaats af met een gewezen verband of, als u dagelijks wil douchen, met een plastic verband

TIPS:

- Neem een douche vóór de thuisverpleegkundige komt, dan kan het verband vervangen worden.
- Steek de urinezak met de beenriempjes eventueel in een plastic zak tijdens het douchen (fig. 16).
- Blijf niet met een nat verband rondlopen.

Figuur 16. Steek de urinezak met beenriempjes in een plastic zak tijdens het douchen

TIPS DAGELIJKS LEVEN

✓ Afloop van de urine:

- De opvangzak moet lager hangen dan de blaas, of u nu zit of ligt.
- Zorg dat u voldoende drinkt (1,5 l tot 2 l per dag).
- Leeg de opvangzak regelmatig (= 3/4 vol).
- Zorg dat er geen rechtstreekse tractie is op de katheter.

- ### ✓ Om drukletsel en eventuele vorming van 'wild vlees' (= woekering van littekenweefsel) ter hoogte van het insteekpunt te voorkomen, kan u de katheter wekelijks wat hoger of lager vastkleven, om niet altijd hetzelfde drukpunt te veroorzaken.

MOGELIJKE COMPLICATIES

Hieronder volgt een opsomming van klachten waar u mogelijk last van kunt hebben, maar die niet noodzakelijk bij u van toepassing zijn. Als u last hebt van een of meerdere klachten, spreek er dan over met de arts.

- ✓ **Blaaskrampen.** Dit zijn pijnlijke samentrekkingen van de blaas. De blaaskrampen worden meestal veroorzaakt doordat de blaas de katheter, een 'vreemd' voorwerp, uit de blaas wil duwen. De uroloog kan eventueel medicatie voorschrijven om deze klachten te verminderen.

Alarmtekens:

- U hebt het gevoel voortdurend te moeten plassen.
- U voelt een constante druk. Bij het openzetten van het katheterventiel komt er heel weinig tot geen urine uit.
- Er is lekkage van urine naast de katheter of via de normale weg.
- Mannen kunnen een stekende pijn in penis en eikel ervaren.

- ✓ **Blaasontsteking.** De kans op een blaasontsteking is groot wanneer er een katheter aanwezig is. Het is daarom belangrijk om altijd de blaas te spoelen door voldoende te drinken. Een urineweginfectie moet eerst en vooral uitgesloten worden aan de hand van een cultuur van de urine.
- Bij hoge koorts (boven de 38,5°C), rillingen, verwardheid, lage bloeddruk en een snelle pols moet u dringend een arts contacteren.
- Een beetje bloed in de urine is NIET abnormaal.

Als u een urineweginfectie doormaakt, bepaalt de arts of er antibiotica moet voorgeschreven worden. Als u tekenen van een urineweginfectie vertoont en u maakt gebruik van een katheterventiel, koppel dan een opvangzak aan en laat het katheterventiel openstaan. Door goed te drinken en een constante afloop van de urine worden de bacteriën weggespoeld.

Als de urinecultuur aangeeft dat er een infectie is, maar u voelt zich goed en hebt geen koorts, moet u niet meteen starten met antibiotica. De thuisverpleegkundige kan dan voor een paar weken de blaas spoelen met verdunde Braunol® of Iso-Betadine® op voorschrift van de arts.

✓ **Verstopte katheter:** mogelijke tekenen

Opgelet: deze tekenen worden vaak verward met blaas-spasmen. Vraag advies!

- Plasdrang
- Opgezette buik
- Aanhoudende pijn in de onderbuik
- Geen urine in de opvangzak of geen urine bij een open katheterventiel
- Urineverlies naast de katheter

→ Vlokken in de urine of troebele urine kunnen de katheter verstoppem. Waarschuw in dat geval de thuisverpleegkundige of huisarts om de sonde te spoelen.

→ De katheter wordt enkel gespoeld bij een vermoeden van verstopping, niet systematisch.

✓ Katheter valt uit

- Neem onmiddellijk contact op met uw thuisverpleegkundige, huisarts of uroloog van de spoedgevallendienst.
- Wie contacteert u wanneer?
 - Als de katheter geplaatst werd na een ingreep aan de blaas of plasbuis en van belang is voor de genezing en het slagen van de ingreep, moet de katheter zo snel mogelijk herplaatst worden in het ziekenhuis. Contacteer de dienst urologie en vertrek onmiddellijk naar het ziekenhuis.
 - Werd de katheter om een andere reden geplaatst, dan moet die binnen de twee uur herplaatst worden. Uw thuisverpleegkundige of huisarts kan een nieuwe katheter plaatsen of een katheter voor eenmalig gebruik plaatsen om het insteekpunt open te houden. Bij de eerste plaatsing van de katheter in het ziekenhuis krijgt u deze 'noodsonde' meestal mee naar huis. Belangrijk is dat u in afwachting van een verpleegkundige of arts rustig blijft zitten of liggen, om verschuivingen van huid en spierlagen te voorkomen.

✓ 'Wild vlees'

- Wild vlees (woekering van littekenweefsel) kan ontstaan door wrijving van de katheter ter hoogte van het insteekpunt. Dit wordt meestal veroorzaakt door een katheter die onvoldoende is gefixeerd. Wild vlees hoeft enkel behandeld te worden bij pijn of bloeding en zal vóór de volgende wissel behandeld worden met zilvernitraat.

✓ Seksualiteit

- Een katheter doorheen de onderbuik is geen belemmering voor seksuele betrekkingen.
- De aanwezigheid van een opvangzak kan wel als hinderlijk worden ervaren. Vraag aan uw arts of u op deze momenten mag gebruikmaken van een katheterventiel.

KOSTPRIJS

Thuisverpleging werkt via een derdebetalerssysteem en wordt dus rechtstreeks via uw ziekenfonds geregeld, op voorwaarde dat u een doktersvoorschrift kunt voorleggen.

Er is een terugbetalingssysteem van het ziekenfonds op voorschrift van een arts. Opvangzakken zijn verkrijgbaar bij de apotheek en bij de bandagist of de thuiszorgwinkel.

CONTACT BIJ PROBLEMEN

Hebt u nog vragen of problemen na uw ontslag uit het ziekenhuis contacteer:

- overdag: consultatie urologie, tel. 016 34 66 85
- weekend: hospitalisatie urologie, tel. 016 34 66 10

© maart 2023 UZ Leuven

Overname van deze tekst en illustraties is enkel mogelijk na toestemming van de dienst communicatie UZ Leuven.

Ontwerp en realisatie

Deze tekst werd opgesteld door de dienst urologie in samenwerking met de dienst communicatie.

U vindt deze brochure ook op www.uzleuven.be/brochure/700839.

Opmerkingen of suggesties bij deze brochure kunt u bezorgen via communicatie@uzleuven.be.

Verantwoordelijke uitgever
UZ Leuven
Herestraat 49
3000 Leuven
tel. 016 33 22 11
www.uzleuven.be

 mynexuzhealth

Raadpleeg uw medisch dossier
via nexuzhealth.com
of download de app

